

Marijindolska občina v zvezi s ces. kr. Slunjskim polkom. V geografičnem obziru leži Žumberški okraj na južni strani Kostanjevice in sicer unkraj 4 milje dolzih Gorjancev med Krko in Kolpo. Ta okraj ima 71 vasi, nad 10.000 stanovalcev, mnogo gozdov in okoli 4 štirjaških milj površine. Občina Marijindolska se nahaja na južni strani Metlike, na levem bregu Kolpe, je obkoljena od Adleške in Preloške župe in šteje 3 vasi ter okoli 400 duš.

Stanovalci teh ozemelj so bistrourni, hrabri, in zaradi imenitnih vojnih zaslug bili so mnogokrat od vladarjev pohvaljeni. Pečajo se posebno s živinorejo, kajti Žumberk ima mnogo živali: nad 2000 goved, 2500 ovac in kozá in blizo toliko prešičev. Geografična lega in druge okoliščine nanašajo, da ves promet teži na Kranjsko; živino sploh gonijo na sejme po Dolenjskem.

Po najstarejši, znani nam zgodovini prištevala sta se Žumberk in Marijindol k deželi Kranjski; tako zlasti neka stara listina od leta 1127. priča, da je Kranjska obsežala tudi Žumberk. *) Leta 1323. objavil je kardinal Bertrandus, kot papežev legat, kake pristojbine mu župe na Kranjskem — med njimi tudi Žumberška — odrajtovati morajo. **)

Valvasor (l. 1689.), kateri Kranjsko na 5 strani, namreč na gorenjsko, dolenjsko, Metliško stran, v notranji del na Krasu in na Pivki in na Istrijski kraj deli, med župami Metliške strani navaja tudi Žumberško. ***) V dotičnem Valvazorjevem zemljevidu se Žumberk in Marijindol nahajata na površini Metliške strani, to je, tretjega njegovega dela Kranjske. Isto tako Floriančičev znameniti zemljevid (l. 1744. natisnen) kaže, da sta Žumberk in Marijindol pripadala Kranjski.

Ko so ob času velikih turških bojev v prvi polovici 16. stoletja turški Valahi pobegovali in prihajali na Kranjsko, sklenili so Kranjski stanovi, da se tem uskokom iz Srbije in Bosne okoli Kostelja in Osilnice zemljišča prepusté brez štibre, brez najemščine in brez drugih služnosti razen vojne dolžnosti. Vsled tega so se ti uskoki l. 1530. naseljevati pričeli ob Gorijancih, okoli Metlike, Žumberka in Kostela. Potem izvira oključek vojne Krajine na Kranjski zemlji. †)

Odsihmal, v teku 16., 17. in 18. stoletja pridobili so uskoki od vladarjev različne privilegije, dotične listine pa kažejo, da se je Žumberk zmerom prišteval Kranjski deželi. (Kon. prih.)

Slovstvene stvari.

Poziv!

Gledé na okolnost, da so literarna in glasbena dela pokojnega mojega očeta Miroslava Vilharja tako redka postala in da se nekoja v nobeni knjižarnici več ne dobodo, ni samo popolnem upravičena, temveč tudi jako nujna potreba, da se omenjena dela rešijo pogube potom nove izdave. Ker sem se jaz namenil, vsa dela svojega očeta urediti in skupno izdati, popolnega gradiva pa pri roki nimam, pozivam najuljudneje vsa slovenska društva, vsa uredništva slovenskih novin in pojedine osebe, da mi k nabiranju manjkajočih mi del pripomorejo.

*) Naznanila zgod. društva l. 1856. str. 38.

**) Naznanila zgod. društva l. 1856. str. 11.

***) Valvazor II. str. 212.

†) Valvazor XII. str. 75. — Dimic „zgodovina Kranjska“ I. zvezek, 2. del str. 138.

Manjkajo mi naslednja dela: 1. Koledar, ako se ne motim, za leto 1851., v katerem so bile tudi mnoge pesni; 2. Koledar, pod imenom „Sloga“ (okolo 1862), v katerem je bila med drugim šaloigra „Slep ni lep“; 3. Koledarček (okolo 1869) malega formata, v kojem so bili mimo druge tvarine tudi teksti mnogih uglasbenih pesni; 4. Politični časnik „Naprejš“, v kojem so bile nekatere pesni, kakor tudi vsi oni časniki, za koje je pokojni pisal; 5. Pesni njegove, tiskane pri R. Milicu; 6. Gledaliških iger III. in V. snopič; 7. Po dramatičnem društvu v Ljubljani izdani igri: „To sem bil jaz“ in „Strijček“; 8. Rokopis „Slike poslancev“, koji je valjda v rokah gosp. dr. Bleiweisa; 9. Četiri glediške igre; drame in šaljive igre, koje hrani v rokopisih slavno dramatično društvo v Ljubljani; 10. Mnoge uglasbene pesni, ki jih pojedina društva v rokopisih imajo.

Mimo navedenih del bode po moji misli še mnogo drugih v rokah pojedinih osob in njegovih prijateljev, koje ovim potom naprosim, da mi jih prepustijo.

Ker sem si prevzel, v ovih dveh prazninskih mesecih delo dokončati, je moja iskrena želja, da se slovenski rojaki in čestitelji mojega očeta pobrinejo, da omenjena manjkajoča dela kakor hitro mogoče prejmem. Kar se tiče glasbenih del, nadejam se, da mi sl. „Glasbena matica“ svoje pomoči ne bode odrekla.

V Karlovcí 4. avgusta 1881.

F. S. Vilhar,

ravnatelj gradske glasbene škole v Karlovcí.

Glasbene novosti.

Vabilo.

Ravnokar izšlo je tiskom nekoliko mojih čveterospevov in zborov pod naslovom: „Slovanska Jeka“, katere sem posvetil slavnemu gosp. dr. Jan. Bleiweisu, ljubljenu očetu slovenskega naroda. Na 43 stranéh velike osmerke je 19 čveterospevov in zborov za moške in dva od njih tudi za ženske glasove in to v slovenskem, nekateri pa v hrvatskem in českem jeziku. Vabim toraj s tem prav uljudno vse čast. gg. rodoljube, podpiratelje in ljubitelje domače naše glasbene umetnosti, da me blagovolé z obilno naročbo na to delce podpirati in mi, kolikor jim je mogoče, po svojem kraji nabirajo naročnikov za-nje. Cena zvezku je za naročnike 1 gold., ako se jim ima po pošti poslati prosto, 1 gold. 10 kr. Kasneje se bode delo prodajalo pri bukvarjih po 1 gold. 50 kr., ker se mora le tem plačati za njih razprodavanje jako visoka provizija. Najmanj stroškov prizadene, ako se naroči s poštno doznako (Postanweisung). Da pošiljam, kakor so mi nekateri čast. gg. naročniki pisali, delo s poštним povzetjem, jim prizadene to veliko večé stroške, ker stane potem zvezek blizu 1 gold. 30 kr., kar pa niti njim niti meni ni na korist. Razposlal bodem po tej poti delo onim naročnikom, kateri kljubu temu tako zahtevajo.

Naročila naj se blagovolé pošiljati z napisom: „Fran Gerbić, skladatelj v Cirknici pri Rakeku.“

Fran Gerbić, skladatelj.

Naši dopisi.

Iz Rusije 5. avg. :: (Dalje.) — Prav pri tej priložnosti se je pa tudi očitno pokazalo, da evropski liberalizem v Rusiji je brezcveten in brezploden divjak na preblagem narodnem drevesu. Obnašanje liberalnega časopisja pri tej priložnosti je podobno veleizdaji. Jeze svoje na radost in udanost, katero je narod svojemu

ljubljenemu caru razodel, to hinavsko časopisje ni moglo zatajiti. „Golos“ je zjavil, da „popotovanje cara v Moskvo nima nikakega pomena“. Drug tudi v Petrogradu izhajajoči liberalni listič „Strana“ je pisala, da ona „ne vé, kaka čustva navdajajo cara v Moskvi, a kaka čustva navdajajo evropejski omikanega človeka v Moskvi, to ona da vé“. Dalje „Strana“ izlaga čustva evropejski omikanega človeka v Moskvi. Nek Moskovski liberalen listič, ki se zove „Ruskija Vedomosti“, je še bolj originalno izlil svoj žolč: ta listič ni niti z eno besedico omenil o tem, da je car s carico in otroci v Moskvi. Vse se čudi tej surovi neotesanosti liberalnega lističa, dasiravno radi priznavamo, da je vendar boljši kup z molčanjem razodevati svoje brezsilno zaničevanje sveščenih čustev naroda, kakor pa po primeru „Poredka“ noroglavo uriti se v varijacijah teme „Ruske misli“, da rusko časopisje zdaj, zvezano na rokah in nogah, je bolj razžaljivo, kakor je bilo ob času svobode pod „diktaturo srca“. Vsi sloji ruskega naroda, viši, srednji in nižji, z narodnim časopisjem praznujejo narodni praznik svojega edinodušja s svojim ljubljnim carom, le mala, pa ošabna do zopernosti, peščica liberalcev trobi v en rog z vrage naroda — plevel se nahaja tudi na najlepšem polji.

Nazadnje dovolite mi še to-le opombo: V raznih slavjanskih in nemških časopisih je bilo slišati, da „Rusj“ Aksakova je tiskala nek članek, v katerem je bilo med drugim rečeno: „Sestavljen je celi sistem, da se zedinijo s pomočjo Bismarka in vse zahodne Evrope vsi katoliški Slavjani pod krilom habsburške dinastije. V ta cilj je izdal papež Leon svojo encikliko v proslavo sv. Cirila in Metodija“. Na kar je „Vestnik Jevropi“ med drugim odgovoril: „To je nasledek ruskega učenjaškega zahtevanja, da naj Slavjani zatajé svojo vero, svoj jezik, svoj alfabet, svoje narodne posebnosti.“

Jako se moti, kdor članek Aksakova tako objasnjuje, kakor Stasjulevič. Vzemimo v roke kak drug uvodni članek iz časopisov tiste vrste, h kateri spada Aksakova „Rusj“, na pr. ta-le članek: „Poslednjo soboto se je končala važna in v mnogih zadevah osodepolna doba sedanje francoske zgodovine. Štiriletna parlamentska sesija je prišla h koncu in nove volitve bodo čez tri tedne, 21. avgusta. Na vsa usta hvalisajo, kakor francoski, tako naši domači „liberalci“ vspehe, katerih je dosegla Francija v teh poslednjih štirih letih, ko se je ta dežela, kolikor je srce želelo, oslajevala s tisto svobodo, katero so jej pred trideset leti vzeli. Bolj nadroben in objektiven pregled teh hvalisanih vspehov bode tedaj zanimiv tudi za nas Ruse, ker nam bode dal resničen pojem o tistih „visokih idealih“, katerih išče znana „inteligencija“, tista „inteligencija“, katera je v poslednji dobi s posebno skrbjo in marljivostjo opazovala francoski „liberalen režim“ ter izvlekavala iz njega razno podučno napeljevanje na blagor naši „mračni“ očetnjavi....

V štirih zadevah se je posebno oznamenoval in določil značaj delavnosti francoskega parlamenta v poslednji njegovi zakonodajni perijodi, te štiri zadeve so: 1. vrnitev katoržnikov v državljansko in politično življenje, 2. fanatično preganjanje in zatiranje vere, 3. razdjanje šolstva, 4. izgnanje iz civilne in vojne službe ljudi zmožnih in sposobnih za državno službo in oddajanje vseh važnih uprav v roke ljudi, ki se ne morejo pohvaliti z znanjem in s sposobnostjo, pač pa z „liberalnim mišljenjem“....“ (Kon. prih.)

V Gorici 21. avg. — Iz „Soče“ sem posnel, da je deželni šolski svet (menda v seji 16. t. m.) sklenil poslati prošnjo na ministerstvo, da bosta deželna jezika — slovenski za Slovence, italijanski za Lahe —

spet obligatna predmeta, kakor pred l. 1878. *) „Soča“ tudi vé, kdo je to nasvetoval in da je nasvet sprejet s 5 glasovi proti 2. Jez vem pa še nekaj več. Brž tisti dan po seji sem slišal, da je med obravnavanjem neke druge točke neki ud dež. šolskega sveta vskliknil: „Das ist aber doch schon zu arg!“ Celó take nadrobnosti p. t. občinstvo brž po seji izvé. Prihodnjič prinesejo časniki brž ko ne tudi kako tako-le važno (!) vest: „X je... kihnil, pa nikdo ni rekel: „Bog pomagaj!“ Naše goriške ženice imajo za taka raznašanja tajnih ali malenkostnih reči rek: „babji meštir“. — Na slov. oddelku deželne kmetijske šole bodo preskušnje za 2. polletje 24. t. m. Novo šolsko leto na tej šoli se začne 15. septembra t. l. — Za opravo nove cerkve v bližnjem Gargarji je podaril presvetli cesar 300 gold. — Cesarjev rojstni god se je obhajal v Gorici po navadi. — Nekdanja glasovita tukajšnja „ginnastica“ je morala — leto in dan bo tega — po vladini zapovedi prenehati. Njeni udje so napravili potem drugo društvo — „dramatično-pevsko telovadsko“ — ki pa ni moglo nič kaj oživeti. Društveniki niso mogli pozabiti prejšnjega društva. Za to so pravila tako popravljali, da bi se spet približali odpravljenemu društvu. Prvikrat je vlada popravljena pravila zavrnila, drugikrat z nekimi izjemami odobrila. Te izjeme so, da „telovadci“ ne smejo v telovadski obleki na dan in da se belomodra društvena zastava javno ne sme nositi. Tako pripoveduje „Indipendente“. Še nekaj družega so nameravali voditelji omenjenega društva — spraviti namreč pod-se „pompirje“, to je, požarno stražo, ki je zdaj samostalna in le v nekem oziru od magistrata odvisna. Zgodilo se to ni še do sedaj. — Uže 30 let — pravijo — da ni bila Soča tako velika, kakor 18. t. m. zjutraj, pa še zdaj ne vemo, od kod je pridrla toliko vode. — Imeli smo po dežji nekaj hladnih dni in še bolj noči, zdaj je nastopila spet gorkota. — V Ogleji se napravi muzej za rimske starine; poslopje v ta namen je uže ukupljeno in v državni preudarek za l. 1882. pride nek donesek za nakupovanje starin; municipij oglejsk je prepustil svojo zbirko muzeju in bode tudi v denarjih za-nj donašal. — V torek se začne v Gorici deželni zbor.

Prem 12. avg. (Erineum.) Vrli strokovnjak gosp. Ogulin v Novomestu mi je na mojo kratko opombo o „Perenospori viticoli“ pisal, naj mu nekoliko napadenega trtnega perja v preiskavo pošljem, kar sem tudi brez odloga izvršil. In v največje moje veselje dobim odgovor, da to ni ona škodljiva gliva, nego le bolezen, katero na trtnem listji neka zeló mala žuželka (Phytoptus) z ubadanjem in zajedanjem prouzročuje in se „Erineum“ imenuje, to je, da se na onih objedenih mestecih prične neka klobučini podobna gosta mrežica izraščati, katera se počasi čez celo pero razširi, ter na perji „Perenospori“ enake izbokline napravlja. Isti odgovor sem tudi prejel od gosp. H. Goethe-a, vodje deželne sadje- in vinorejne šole v Mariboru, kamor sem bil ob enem tudi nekoliko trtnega perja v preiskavanje poslal. — Ta nadloga je pa „Perenospori viticoli“ tako podobna, da se pri hitrem opazovanju s prostim očesom težko razločuje, zato je včasih uže tudi veččake prevarila, kar gosp. Ogulin sam trdi. No, hvala Bogu, da smo Notranjci za zdaj še te škodljivke prosti; vsaj je drugih nadlog toliko, da druga drugi napotje dela.

M. Rant.

Iz Krškega 22. avg. — Včeraj sem tukaj imel popolno predavanje o trtni škodljivki filokseri. Lepi

*) „L' Eco del Litorale“ je notico v „Soči“ slabo prevedel, ker piše, da slovenščina in italijanščina ima biti učni jezik za obligatne predmete. Pis.

šolski prostori bili so polni ukaželjnih poslušalcev, za česar se imam zahvaliti posebno gosp. V. Pfeiferju, deželnemu in državnemu poslancu, gosp. kanoniku Edv. Polaku, predstojniku kmetijske podružnice, prečastiti duhovščini in drugim domoljubnim osebam. Osnovel se je tudi tukaj v brambo nogradov poseben odsek, ki bode v zvezi z novomeškim odsekom si prizadeval odvrniti ali vsaj omejiti veliko nevarnost, katera žuga tudi dolenskim nogradom. Ob enem pa ste se tudi podružnica novomeška in krška zedinili o vzajemnem zastopu našega žalibog preveč pozabljenega vinorejstva. Zato s srčnim veseljem pozdravljam dan 21. avgusta 1881., ki je združil ti dve podružnici v skupno delovanje na korist dolenski vinoreji in bode z zlatimi pismenkami zato zapisan ostal v zgodovini dolnje Kranjske!

Anton Ogulin.

Iz Železnikov 18. avg. (*Nove nesreče.*) Nisem mislil, pisaje v zadnji list „Novic“ o žalostnih razmerah našega kraja, da bom danes imel poročati še o večih nesrečah. Pretekla noč bila je za naš kraj tako strahovita, kakor jih enacih ne pomnimo veliko, ali pa nobene še. Po okoliščinah soditi moral se je vtrgati v gorah zgornjega oddelka naše doline oblak, ker bi drugač ne bilo mogoče, da bi se bila naša Sora spremenila okoli 1. ure čez polnoči v silovito reko, ter zagrnila jezeru enako vso dolinsko planoto s svojimi rujavimi valovi. Človek bi nikakor ne verjel, da se zamore kaj takega zgoditi, ako bi vsega ne bil gledal z lastnimi očmi. Po srednjih in zgornjih Železnikih nastopila je voda s silno naglico po trgih in ulicah, vdrla v hiše, kleti in hleve, in nagloma so se morali ljudje odmakniti v zgornja nadstropja; živino pa so s silo odgnali iz vode. Strašanski prizori bili so to, kar je pa še vse zvikševala gosta nočna tmina. Od 1. do blizo 3. ure hrumela je Sora prav kakor zdivjana, drveča v svojih razjarenih valovih odnesene mostove, žagovce (hlode), cela drevesa, drva, sploh vse, kar so dosegle vodene sile. V podružni cerkvi sv. Frančiška stala je voda malo ped visoko, in žalostno je bilo danes zjutraj stopiti vā-njo. Nesnažna rujava glina pokrivala je vsa tla. Ko bi vodena sila do časa ne bila pretrgala jako močnega jezga spodnjo-železniške fužine, brezdvombno odnesla bi bila dereča reka ves travnik poleg cerkve in farno pokopališče, kar je stalo oboje pod vodo. Na pokopališči je bila skopala povodinj uže več lukenj. Po tretji uri jela je sila polagoma odjenjevati; nastopivši dan pak nam je kazal pravo gujusobo razdjanja. Zeló enako se nam je videlo o jutru, kakor po kakem velikem požaru. In kaj bi ne? Vsled pretrganega jezga vpadla je Sora in hipoma ostalo je na suhem: doljno-železniška fužina s plavžem in cajnarico vred, 28 žebljarskih kovačnic, v katerih se je dozdej še delalo (16 stalo jih je uže poprej vsled žalnih kupčijskih razmér), 2 mlina in 2 žagi. Osojbe teh naprav je na dolge tedne ob zaslužek, kajti jéz je pretrgan ravno poleg zatvornic, in bo poprava silno težavna in zamudna. V fužini je gorel ravno plavž. Da pogori, t. j. če se ne dosiplje več oglje in ruda, in se pusti plavž ugasniti, potrebuje se sapa še kakih 27 ur; za ta čas morali so se hipoma najeti ljudje, ki bodo gnali kolo sapnega stroja samotež, dokler ne zgore vse oglje in ne izteče ruda. (Vsakih 10 minut pristopi po 7 drugih možakov h kolesu, da ga, in to z veliko težavo, gonijo). Koliko je pa druge škode! Tu v Železnikih odnesena sta dva mostova; od tod do Zalega Loga štirje (dva, ki sta služila kantonski cesti, in dva privatna). Trije izmed teh so bili pokriti. Od Železnikov navzdol razrušena sta, kolikor mi je znano, dva privatna mostova. Kantonska cesta je močno poškodovana na mnogih mestih; zidovi ob Sori zeló razrušeni; jezovi poškodovani; njive s sadeži poplajnjene; hlodov

in lesovja odnesenega od sile; obrežja podpluta — z eno besedo: škoda silna, katere lastne rame nositi ne bodo mogle. Hvala Bogu, da življenja pri teh nesrečah ni zgubil nihče, kar pa bi bilo javaljne, ako bi bila povodinj podnevi. Naši ljudje so namreč zarad lovljenja drvā (naš krajni izraz) ob povodnjih tako nespametni in predrzni, da marsikdo za par polén postavi svoje življenje v nevarnost, in ga je, žalibog, uže marsikdo ravno ob enaki priliki zapadel. Toliko drvā, žagovcev in sploh lesovja, ki ga je Sora drvila po svojem površji, bi bilo ljudi presilno mikalo, bližati se koščeni ženi, katera preži ob povodnjih zvito iz valov na kak plén. — Vsa škoda se o tem trenutku preceniti še ne dá; upam pa, da pride kaka vladna komisija, ki bo vse to preiskala. Ob svojem času hočem poročati o tem.

Pristavek. Ravno sem zvedel, da je tudi zidani most kantonske ceste pod Sorico („pod Roštom“) razrušen. Po vsem je soditi, da je vse Ratitovsko gorovje, ki se razteza v severnem odzadji od Železnikov proti Sorici, bilo prostor nevihti, ki je tako strašanske vodene sile razlila v dolino. J. L.

Iz Paradišča. — Pri novi volitvi občinskega starešinstva županstva Grosupeljskega dne 11. avgusta t. l. bili so izvoljeni: Franc Košak, veliki posestnik v Stranjski Vasi, za župana, za svetovalce pa: Matija Illovar, posestnik v Paradišči, Ludovik Pour, grajščak v Brinji, Jože Rome, posestnik v Stari Vasi, in Jožef Okorn, posestnik na Grosupljem, — vsi narodnjaki. Slava!

Iz Borovnice 22. avg. — Včerajšnji dan bo ostal dolgo dolgo v spominu ne le Borovničanom, marveč vsi fari in še mnogim drugim, ki so bili pri dvojni slavnosti: pri zlati maši našega velezaslužnega in visoko častnega gospoda Antona Jugovica in pa pri blagoslovljenji zastave našega „bralnega društva“. Naj to dvojno slavnost popišem vsaj toliko, kolikor morejo „Novice“ imeti prostora za-njo. — Uže v soboto večer je bila vsa vas, posebno okoli cerkve, okinčana, z velikanskih majev in več poslopij so vihrale narodne zastave, pokali so možnarji in ko se je naredila noč, so bila okna vsake hiše razsvetljena. Godba je obhodila vas, vstavila se pred farovžem in tu je s pevci vred napravila častitljivemu zlatomašniku večernico. Kaj pa še le v nedeljo! Ljudstva je privrelo od vseh krajev toliko, da se je vse trlo, tudi duhovnikov in gospode je bilo prav lepo število, gnječa v cerkvi tolika, da se je vse trlo. Po slovesnem duhovnem opraviilu, pri katerem je čast. gospod župnik Rozman iz Ljubljane jako izvrstno in ginljivo govoril, je bil pod kozolcem v lepo okinčanem prostoru obed, h kateremu se je zbralo okoli 100 povabljenecv. Gospod zlatomašnik, čeravno uže v 76. letu, je videti bil še korenjak in ves židane volje; bivši njegovi gospodje kaplani, kateri so bili vsi navzoči, so mu podarili v spomin srebern kozarec v podobu keliha s primernim napisom. Pri obedu je bilo več napitnic, tudi telegrafičnih zdravic je prišlo okoli 20, med temi ena od deželnega predsednika gospoda Winklerja. Vse je bilo radostno in židane volje, posebno veselost je vzbudila originalna „Brenceljnova“ napitnica, katero so pevci zapeli. — Ob štirih popoldne so se z vlakom iz Ljubljane pripeljali „Sokoli“ in čitalnični pevci z zastavama, pa še več drugih Ljubljancev. Na kolodvoru so jih pričakala in pozdravila belo oblečena dekleta, potem je šlo vse z godbo na čelu pozdravit jubilanta; proti večeru so „Sokoli“ razveseljevali gledalce s telovadbo, ob osmih pa se je pričela večerna zabava z blagoslovljenjem zastave „bralnega društva“; blagoslovil jo je gosp. župnik sam, govoril pa je gosp. Grasselli. Za tem so se govorili vrstili s petjem, godbo in plesom skoro do polnoči, ko so se Ljub-

ljančani z vlakom vrnili v Ljubljano. Sploh se sme reči, da je bil ta dan praznik, kakoršnega se Borovnica ne sme kmalu zopet nadjati.

Iz ljubljanske okolice 18. avg. — Zares naš slovenski narod udan in zvest je svojemu presvitemu cesarju! Taka misel nas navdaja danes ob rojstnem dnevu cesarjevem. Povsod se sliši pok možnarjev in prosto ljudstvo zbira se v farnih cerkvah k molitvi za svojega vladarja. Slovensko ljudstvo stori to, ker vé in čuti dobro, da le po Bogu in dobrotljivem vladarju mu morejo priti boljši dnevi, ko se bodo spoštovale božje in národne pravice. Še večja ljubezen, navdušenost, veselje bi pa bilo gotovo letos na Kranjskem o cesarjevem rojstnem dnevu, ko bi bila nas vlada razveselila z razpustom deželne zbor. Večina nemčurska deželne zbor in odbora Kranjcem ni pravična in napravila je ta stranka naši domovini s svojim nasprotovanjem posebno v šolskih postavah (poslednjih Vesteneckovih) toliko nereda in sitnosti, da moremo le potrpežljivosti našega ljudstva pripisovati mir po deželi. Predsedniki krajnih šolskih svetov imajo le še to čast, da denar za šolske potrebe od nevoljnih ljudi terjajo, pa o nastavi ali volitvi učiteljev nimajo besede. Tako pošiljajo ali veliko več: usiljujejo se ljudem učitelji, ki so ljudstvu nepriljubljeni, in potem taki učitelji nimajo ne pri otrocih ne pri stariših nikakoršne veljave ter časti. Kako se v takih šolah uči in kak uspeh je pri mladini, naj potem sodi umen človek. S sedanjimi šolskimi postavami ne bo prave omike; dokler ne bodo šole zopet pod cerkveno oblastjo, je ves poduk po njih le enostranski in brez prave omike, ki bi blažila srce, plemeniti del človeka. — O narodnih pravicah (slovenskem uradovanju itd.) moramo le molčati in veseli biti, če nas kaka viša oblast zavoljo slovenskega uradovanja ne kaznuje ter dobro ošteje, in blagor si moremo klicati, ako c. kr. uradniki kak slovensk dopis rešijo (se ve da nemški) brez mrmranja. Te in enake môre, ki nas tlačijo, moral bi deželni zbor kranjski odpraviti, pa žalibog! tega od sedanjega deželne zbor ne moremo pričakovati, in tako nam je sedanjí deželni zbor kranjski le kovaško kladvo, s katerim se po nas vdriha. Gospod minister naj deželni zbor kranjski razpusti, vsaj ta zbor ni postavno izvoljen in zato za nas neveljaven! Nekateri državni naši poslanci letos z Dunaja prišedši so nas tolažili, češ, da bo deželni zbor razpuščen. Verjeli smo jim; al zdaj smo za eno — željo in nado zopet bogatejši. — Ravno kar se po deželi pošilja ukaz deželne odbora, po katerem ima v 2- in 3-razrednih šolah nemški jezik biti obligaten predmet in da naj bi učitelji nemščino zdaj brezplačno v šoli učili, kar so zdaj posebej učili in si tako pri kaki rodovini kak soldek prislužili. Ne vemo, bodo li s tem odlokom ljudje in učitelji zadovoljni. Mislimo, da ne, ker ljudstvo ne mara za nemško nepotrebno podučevanje na deželi, učiteljem pa je mnogo zaslužka odpadlo. Tako je tudi s tem deželni odbor le svojo svojeglavnost v nemčurstvu pokazal, pa nikomur ne ustregel. — In kaj pa bo z deželnim šolskim nadzornikom Pirkarjem?

Iz Ljubljane. — Kakor se je po vsi veliki Avstriji svečano obhajal 51. rojstni dan presvitega našega cesarja Franjo Josipa, isto tako se je po došlih nam poročilih obhajal tudi po vsi naši domovini. Pri tej priliki pa je zopet naš ljubljani c. kr. deželni predsednik gosp. Winkler razodel svoje milostno srce s tem, da je o priliki cesarjevega godú daroval 100 gold. siromakom ljubljanskim, 50 gold. otroški bolnišnici, 50 gold. pa varovalnici malih otrok.

— Iz Bleda se nam poroča: Kakor druga leta, praznoval se je tudi letos cesarjev rojstni dan pri nas jako lepo in slovesno. Zjutraj bila je v cerkvi na

otoku sv. maša, katere se je udeležila skor vsa tukajšna gospôda, pa tudi mnogo prostega ljudstva. Popoldne je svirala vojaška godba ljubljanska na vrtu „Louisenbada“. Na večer bilo pa je celo jezero krasno razsvitljeno. Vse vile in hiše okrog jezera svetile so se v čarobni luči, tu in tam švigali so raketi v zrak ter razsvitljavali bengalični ognji v raznobarvni bliščobi okolic, na jezeru svetila se je dolga vrsta prižganih lučic, med katerimi je plavalo nad 100 najlepše ozaljšanih in razsvitljenih čolnov. Bil je to prizor res nepopisljiv; a kar nas je še veliko bolj veselilo, bilo je to, da se je ta dan pokazal naš krasni Bled zopet ko naš „slovenski raj“. Godba navdušila nas je rodoljube s sviranjem slovenskih melodij „kje dom je moj“ in drugimi. Ko pa je naposled zaigrala cesarsko himno, klicalo je zbrano občinstvo na ves glas: Bog živi cesarja Franca Josipa! Slava mu!

— Grozno je letošnje poletje vzli sti naši kranjski domovini! Požár sledí za požarom, in povodenj za povodnjo s strašansko škodo v Železnikih, Kranji itd. Grozno je zopet trpelo tudi naše močvirje, kjer je velik del poljskih pridelkov uničen.

— Pogorelci v Knežaku dobijo iz deželne zaklada 600 gold. podpore.

— (*Ali imamo res toliko denarja?*) vprašali smo se, ko smo te dni v „Laib. Zeitg.“ brali razglas, v katerem ces. kr. kranjski deželni šolski svet naznanja, da se bode za ces. kr. preparandijo ljubljansko napravil kmetijski vrt, katerega stroški za različna dela bodo znašali 2750 gold.! — Družba kmetijska kranjska, olajšati vladi dobro vredbo kmetijskega nauka na tukajšnjem učiteljišči, uže menda dve leti brezplačno ponuja svoj obširni vrt tudi za nauk in poskušnje preparandije, — al sl. deželni šolski svet ljubljanski je gluh ostal o tej ponudbi, se ve da, ker je naša državna blagajnica tako bogata, da lahko denar davkoplačevalcev trosi brez potrebe! Namesti da bi se zavedal slavni naš deželni šolski svet, da je preparandiji ljubljanski pred vsem treba učitelja v kmetijstvu teoretično in praktično izvedenega, razpisuje licitacijo „für den anzulegenden landwirtschaftlichen Versuchsgarten für die k. k. Lehrer- und Lehrerinnen-Bildungsanstalt“! Še zmerom staro 20letno gospodarstvo!

— Ministerstvo notranjih oprav je c. k. okrajnega komisarja gosp. Fel. Šašel-na imenovalo za c. kr. okrajnega glavarja na Kranjskem. Gosp. Šašel menda začasno ostane v službi c. kr. deželne vlade namesti vpokojenega pl. Schöppelna.

— (*Konec Vesteneckovega ponočnega škandala v kazini.*) Pretekli četrtek, 19. t. m., je bila pri deželni sodnji v Ljubljani obravnava o pritožbi Vesteneckovi zoper razsodbo okrajne sodnije, katera ga je bila na 40 gold. ali 8 dni zavora obsodila. Predsednik sodnji je bil gosp. Grčar, zatoženca je zastopal dr. Schrey, tožbo pa gosp. Lapajne sam. Poslušalcev je bilo veliko in to iz odličnejih slovenskih krogov. Obravnavo, ki je trajala čez dve uri, moremo le kratko posneti. Dr. Schrey ni vedel nič novega povedati, ponavljal je le to, s čemer je v prvi obravnavi zagovarjal svojega klijenta, vendar se tudi tu ni mogel zdržati, da ne bi bil pokazal svoje mržnje do slovenskega jezika; tudi po vrlem gosp. Lapajnetu je opletal ter celó trdil, da je prišel v kazino Vestenecka nalašč dražit! Lotil se je tudi sodnijskega zapisnika, češ, da ni natančen, ampak napačen in da po njegovih zapisih so priče pred prvo sodnijo vse drugače govorile. Slednjič je izrekel gotovo nado, da bo sodnija njegovega klijenta popolnem nekrivega spoznala. — Kako vse drugače je pa zagovarjal svojo pravično stvar gosp. Lapajne! Pri-

povedoval je z mirno besedo, kako ga je v srce zabolelo zasramovanje njegovega maternega jezika po Vesteneckovi družbi; marsikdo bi bil morda na njegovem mestu kar udaril, on pa se je zdržal, svest si, da bi bili judovski listi na Dunaji in drugje zagnali potem velikansk hrup in zasramovali kar vso deželo. Zato pa zaupa na sodnijo, da bo ona varovala njegovo čast, ter obsodila zatoženega Vestenecka, da svet vidi, da so v Avstriji še pravični sodniki. — Dr. Schrey na to ni vedel nič drugega odgovoriti, ko da je zopet zaletaval se v tožnika in njegovo glavno pričo, gosp. Bučarja. — Po vsem tem je sodnija razsodila tako, da je Vesteneck kriv razžaljenja časti po §. 496 in ima plačati 5 gold. kazni ali pa iti en dan v zapor; vrhu tega mora plačati vse sodnijske stroške. — Zoper to razsodbo ni nobene pritožbe več in tako se je Vesteneck vendar enkrat na svoje lastne limanice vjel. Poslušalci so bili vidno zadovoljni s to pravično razsodbo, dr. Schreyu pa se je zelo nos obesel.

— (O delitvi konjskih premij za letošnje leto na Kranjskem) razglša c. kr. deželna vlada sledeče: Na Kranjskem se bode za leto 1881. vršila delitev cesarskih daril v srebrnih goldinarjih, v srebrnih in bronastih svetinjah, kakor tudi delitev priznanskih diplom: a) za kobile z žrebetom, b) za mlade kobile, c) za žrebice v sledečih konkursnih postajah:

V Ribnici za politična okraja Postojina in Kočevje 3. septembra.

V Št. Jarneji za politične okraje Krško, Novomesto in Črnomelj dne 5. septembra.

Na Vrhniki za politične okraje Litija, Ljubljanska okolica, mesto Ljubljana in Logatec dne 7. septembra.

V Kranji za politične okraje Kranj, Radoljica in Kamnik dne 12. septembra.

V vsaki konkursni postaji se začne delitev daril v imenovanih dnevih ob devetih predpoludne.

Tudi za to delitev daril veljajo one uredbe, po katerih so se delila darila prejšnjih let. Posestniki triletnih za pleme sposobnih žebcev pozivljajo se, da naj jih iste dneve pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti. — Komisija ima tudi pravico visokemu c. kr. ministerstvu nasvetovati licencirane privatne žebce za podporo.

Natančna razjasnila o celi tej stvari dajo podružnice kmetijske družbe kranjske, c. kr. okrajna glavarstva, županstva in pa konjerejski odsek c. k. kmetijske družbe v Ljubljani.

— V včerajšnji sodniški obravnavi so porotniki kmeta Šimna Narobe-a enoglasno uboja krivega spoznali; na ta izrek ga je sodnija obsodila na 7 let v teško ječo.

— Velecenjeni naš gosp. Franjo Gerbić, ki je na svojem posestvu v Cerknici bivajoč, ravnokar na svitlo dal zbirko krasnih pesem pod naslovom „Slovan ska Jeka“, je za prihodnjo zimsko sezono za opero engažiran na narodno poljsko gledališče v Lvovu. Prepričani smo, da tako slavno, kakor dosihmal povsod drugod, bode gosp. Gerbić tudi v Lvovu izvrševal svoje operne partije v poljskem jeziku, ki je, kakor slišimo, poleg matrne njegove slovenščine, uže 5. jezik, v katerem njegov krasni tenor gledališko občinstvo v različnih deželah očaruje.

— Gospod prof. Anton Nedved je s prijaznim pismom iz Bleda 18. dne t. m. našemu čitalniškemu pevskega odboru poklonil 4 mične slovenske pesmi, „najmlajše cvetke“, kakor jih imenuje. Načelnik od-

borov se je velecenjenemu skladatelju za prijazno darilo toplo zahvalil.

— (Javna zahvala.) Podpisani odbor društva „Sokola“ šteje si v čast, gosp. županu iz Borovnice, slavnemu ondašnjemu národnemu bralnemu društvu za prijazno vabilo k svečanosti blagoslovljenja društvene zastave v nedeljo 21. dne t. m. in vrlim Borovničanjem sploh za bratski sprejem pri prihodu našega društva v Borovnico izrekati po tem potu svojo najiskrenejšo zahvalo; sosebno pa si smatramo v dolžnost, zahvaljevati se gospodu župniku jubilarju Antonu Jugovicu za njega gostoljubnost, koju nam je blagovolil izkazati ter iskrenim domoljubkam Borovniškim za krasni lovorov venec s trobojnic, s katerim so blagovolile pri tej priliki venčati našo zastavo. Borovnica in nje prebivalci ostali nam bodo v dobrem spominu; 21. dan t. m. pa si zabilježimo kot nepozabljivega v naša srca. Tedaj še enkrat Vam vsem skupaj presrečna hvala. Delajmo skupno v prosep naroda našega, kar storiti je tudi vseh dolžnost, in dosegli bodemo, česar želimo. — V to svrhu kličemo Vam tedaj: Živeli! Slava gospodu župniku Ant. Jugovicu! Živeli rodoljubi Borovniški! Živile Borovniške Slovenke!

V Ljubljani 23. dne avgusta 1881.

Odbor „Sokola“.

Tej zahvali se pridružijo s polnim srcem tudi člani čitalniškega pevskega zbora.

Pevski odbor.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar se po dovršenem potovanji po Salcburškem, Predarlškem in Tirolskem z lastnoročnim pismom do ministerstva predsednika grofa Taaffe-a s toplo besedo zahvaljuje za prisrčno sprejemanje po vseh okrajnah, katere je obhodil, pa tudi radostno razodeva svoje zadovoljstvo o napredku blagostanja teh lepih planinskih dežel.

— Tukajšnji kršeni in nekršeni liberalni časniki so zadnje dni vsi polni bili kritikovanja govorov, ki jih je ustavoverski kolovodja dr. Herbst imel na svojem potovanji v Dečinu in Bensenu, kjer je pred svojimi volilci opravičeval svoje politično vedenje. Jedno njegovih govorov je bilo: bodimo vprihodnje pametnejši ko zdaj. S tem pa se je svojikliko zelo zameril.

Iz Češkega. Cesar in cesarica sta za zidanje novega češkega gledališča v Pragi darovala 20.000 gld.; veliki ta dar je prouzročil velikansko veselje v vseh narodnih krogih. V obče se nabirajo tako bogati doneski za novo gledališče, da je nabranih uže 500.000 goldinarjev.

— Soproga kneza srbskega Milana se je za zdravja voljo v Francensbadu kopala v šotnih kopelih in pred odhodom je zahtevala račun, koliko ima za 12 kopelj plačati. In kakošen račun dobi? — 1400 gold. za dvanajskratno kopanje!! Tako strašansko oderuštvo dela po vsem Češkem neprijetno senzacijo.

Stajarsko. — Tabor Slovencev v Ptuji je prepovedan. Zoper to prepoved bodo rodoljubi rekurirali na višje mesto.

Žitna cena

v Ljubljani 20. avgusta 1881.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 5 gold. 53 kr. — soršice 7 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 3 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 8 kr. — Krompir 3 gold. 3 kr. 100 kilogramov.